

HAYAT SİGORTALARI KAPSAMINDA HACİZ HAKKI

RIGHT OF ATTACHMENT WITHIN THE SCOPE OF LIFE INSURANCES

Hakemli Makale

Emel Şeyda ELGÜN TOĞRUL*

İÇİNDEKİLER

I. GENEL OLARAK HAYAT SİGORTASI	417
II. HAYAT SİGORTALARINDA HACZİN KONUSU	421
III. HAYAT SİGORTASI KAPSAMINDA SİGORTA BEDELİ ÜZERİNDE HACİZ HAKKINA SAHİP OLANLAR	426
SONUÇ	435
KAYNAKÇA	436

ÖZ

Hayat sigortasında riziko, insanların ölümü veya sigorta sözleşmesinde belirtilen tarihte hayatta kalmasıdır; bunun yanı sıra ölüm ve hayatta kalma olasılığına karşı karma şekilde de hayat sigortası sözleşmesi yapılabilir. Hayatı üzerine sigorta sözleşmesi yapılan yani sigorta sözleşmesine konu olan kişiye sigortalı; sigortacıya prim ödeyerek sigortalının menfaatini sigortacı nezdinde sigortalayan kişiye sigorta ettiren; hayat sigortası sözleşmesinin tarafı konumunda olmayan fakat lehine sigorta sözleşmesi yapılan ve rizikonun gerçekleşmesi halinde kural olarak sigorta bedelini sigortacıdan isteme hakkına sahip olan kişiye ise lehtar denilmektedir. Sigorta ettiren hayat sigortası sözleşmesini kendi lehine yapabileceği gibi; üçüncü kişi lehine de yapabilir. Sigorta ettiren, dönülebilir ya da dönülemez şekilde lehtar tayin edebilir. Rizikonun gerçekleşmesi durumunda sigortalının sigorta bedelini kime ödeyeceğinin ve dolayısıyla sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkının kimin malvarlığına dâhil olduğunun tespiti gerekir; zira bu tespit haciz bakımından önem arz eder. Nitekim haczin konusu borçlunun malvarlığıdır. Sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkı da haczin kapsamındadır. Sigorta bedelinin sigorta ettirenin malvarlığında olduğu kabul edilirse, sigorta ettirenin alacaklılarının; lehtarın malvarlığında olduğu kabul edilirse, lehtarın alacaklılarının bu bedel üzerine haciz koydurmak suretiyle alacaklarına kavuşmaları söz konusu olabilecektir.

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1099564

Makalenin Geliş Tarihi: 06.04.2022

Makalenin Kabul Tarihi: 05.09.2022

* Dr. Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra- İflâs Hukuku Anabilim Dalı.
E- posta: emel.elgun@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0003-1711-3434

Anahtar Kelimeler: Hayat sigortası, sigorta bedeli üzerinde haciz hakkı, haczedilmezlik, lehtar, beklenen alacak.

ABSTRACT

The risk in life insurance is the death of persons or the person's staying alive on the date, stated in the insurance contract. On the other hand, the life insurance contract is drawn up in a hybrid form by considering the possibility of death and staying alive. The person, who is the subject of insurance contract, i.e. based on the life of whom the insurance contract is drawn up, is defined as insured; the person, who insures the benefit of the insured before the insurer by paying premiums to the insurer, is defined as insurant; the person, who is not a party to the life insurance contract but in favour of whom the insurance contract is drawn up, and in case of the realization of the risk, who has the right to demand the insurance amount from the insurer as a rule, is defined as beneficiary. The insurant can draw up the life insurance contract in favour of himself/herself and in favour of a third person, as well. The insurant can appoint a beneficiary in an irrevocable or a revocable way. In case of the realization of the risk, it is required to detect to whom the insurer will pay the insurance amount, and thereby, in whose assets the right to claim on the insurance amount is included; and this detection is important in terms of attachment, because the subject of the attachment is the asset of the debtor. The right to claim on the insurance amount also constitutes the subject of attachment. It is possible for the creditors of the insurant, if it is accepted that the insurance amount is within the assets of the insurant, and for the creditors of the beneficiary, if it is accepted that the insurance amount is within the assets of the beneficiary, to collect their debts by means of imposing an attachment on this amount.

Keywords: Life insurance, right of attachment on insurance amount, non-seizability, beneficiary, expected credit.

GİRİŞ

Modern dünyada insanların daha çok mal edinme, daha çok paraya sahip olma gayreti yadsınamaz ölçüde büyüktür. Bu gayretin bir amacı yaşlılık, hastalık veya iş göremezlik gibi bir durumda maddî açıdan başkalarına muhtaç olmama düşüncesidir. Bir diğer amaç ise kişinin özellikle erken ölümünden sonra geride bıraktığı ailesinin ekonomik yönden zorluk çekmesinin önüne geçme isteğidir. Zira hayat belirsizlikler ve risklerle doludur; hastalıklar, kazalar, ani ölümler insanları hem kendisini hem ailesini

güvence altına almaya ve geleceğe yönelik belli tedbirler bulmaya sevk etmektedir. İşte bu tedbirlerden biri de hayat sigortasıdır¹.

Sigortacı, sigorta ettiren belli bir yaşa ulaşma olasılığına karşı bir hayat sigortası yapmışsa; bu yaşa ulaştığında sigorta bedelini kendisine ya da sigorta ettiren ölüm olasılığına karşı bir hayat sigortası yapmışsa; ölüm rizikosunun gerçekleşmesiyle sigorta ettirenin belirlediği lehtara ya da lehtar belirlememişse mirasçılara, sigorta bedelini ödeme yükümlülüğü altına girer. Kısaca belirtmek gerekirse, sigortacı riziko gerçekleştiğinde bir zarar doğsun ya da doğmasın, hayat sigortası sözleşmesinde belirlenen meblağı ödemek zorundadır. Çalışma konumuz açısından öncelikle hayat sigortası kapsamında ödenen sigorta bedelinin tamamen ya da kısmen haczedilip haczedilemeyeceği hususunun değerlendirilmesi; haczedilebilir nitelikteyse kimin alacaklıları tarafından sigorta bedelinin haczedilebileceğinin tespiti gerekir.

Bu çalışmada öncelikle hayat sigortası sözleşmesine genel olarak değinilecek, daha sonra hayat sigortalarında haczin konusu ve sigorta bedelinin kimin malvarlığında olduğu ve kimin alacaklıları tarafından haczedilebileceği hususları değerlendirilecektir.

I. GENEL OLARAK HAYAT SİGORTASI

Can sigortalarının bir türü olan hayat sigortasında rizikoyu oluşturan olay, insanların ölümü veya sigorta sözleşmesinde belirtilen tarihte hayatta kalmasıdır; bunun yanı sıra ölüm ve hayatta kalma olasılığına karşı karma şekilde de hayat sigortası sözleşmesi yapılmasının önünde engel yoktur². Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 1487.

¹ İnsanın, bugün kazandığı gelirlerin bir kısmını kendi yakınlarının gelecekteki gereksinimleri için ayırması, özbenliğine olan saygısını artırmakta, gelecek hakkındaki endişelerini azaltmakta, ruh ve beden sağlığını ve sorumluluk duygusunu geliştirmekte olduğu için anlam kazanmaktadır. Öte yandan insanın kendisini ve yakınlarının geleceğini güvence altına almak istemesinin doğal ve basiretli bir davranış olduğu, hayat sigortasının ayrıca aileyi sıkı bağlarla bir arada tutmak, çocukların yetişmelerini ve eğitimlerini sağlamak, yaşlılık, emeklilik, çalışma yeteneğini kaybetme ve ölüm risklerine karşı korumak vs. gibi yararlar sağladığı göz önünde bulundurulmalıdır (AKMUT, Özdemir, **Hayat Sigortası Teorisi ve Türkiye'deki Uygulama**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1980, s. 5-6).

² Tanımlar için bkz.: ÜNAN, Samim, **Hayat Sigortası Sözleşmesi**, Beta Basım, İstanbul, 1998, s. 1; ULAŞ, Işıl, **Uygulamalı Can Sigortası Hukuku**, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 19; CAN, Mertol, **Türk Özel Sigorta Hukuku, Cilt I**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 173; AYHAN, Rıza/ÇAĞLAR, Hayrettin/ ÖZDAMAR, Mehmet, **Sigorta Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara,

maddesinin birinci fıkrasına göre de, hayat sigortası ile sigortacı, belli bir prim karşılığında, sigorta ettirene veya onun belirlediği kişiye, sigortalının ölümü veya hayatta kalması hâlinde, sigorta bedelini ödemeyi üstlenir. Her ne kadar Türk Ticaret Kanunu'nun 1487. maddesinde hayatta kalma ve ölüm olasılıklarına karşı hayat sigortalarından bahsedilmiş olsa da, her iki rizikonun bir arada sigortalanarak karma hayat sigortası sözleşmesine vücut verilmesi mümkündür.

Hayat sigortalarında ek sigorta kapsamına, çalışma gücünün yitirilerek meslekte iş göremezlik, maluliyet, bakıma muhtaç kalma gibi rizikolar dâhil edilebilir³.

Hayat sigortalarında teminat altına alınan temel rizikolar, gerçekleşmesi kesin olmakla birlikte ne zaman gerçekleşeceğini bilinemediği ölüm rizikosu ile gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinemeyen belli bir yaşa ulaşmadır. Ölüm olasılığına karşı sigortalarda riziko, sigorta ettirenin ya da riziko şahsının ölmesidir. Özellikle ömür boyu sigorta süreli ölüm olasılığına karşı sigortalarda sigortacı, edimi mutlaka yerine getirmek zorunda kalır; zira ne zaman olacağı bilinmese de ölüm kaçınılmazdır. Hayatta kalma olasılığına karşı sigortalarda ise, sigorta ettirenin belli bir yaşa ulaşması, kısaca sigorta sözleşmesinde belirtilen tarihte yaşamaya devam etmesi gerekir. Bu tür sigortalarda sigorta ettirenin sigorta sözleşmesinde tespit edilen tarihten önce ölmesi, sigortacı için riziko oluşturmaz. Karma hayat sigortasında ise, sigortacı üstlendiği edimi, sigorta ettirenin hem yaşama -diğer bir ifadeyle belli bir yaşa erişmesi- hem de kararlaştırılan tarihten önce ölmesi halinde ifa etmekle yükümlüdür. Kısaca karma hayat sigortasında sigortacı, sigorta bedelini her hâlükârda ödemek zorundadır⁴.

2020, s. 333; KUBİLAY, Huriye, **Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku**, 2. Baskı, Barış Yayınları Fakülteler Yayınevi, İzmir, 2003, s. 122; KABUKÇUOĞLU ÖZER, F. Dilek, **Mukayeseli Hukukta ve Uygulamada Hayat Sigortası**, 2. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2014, s. 35; ÇEKER, Mustafa, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Sigorta Hukuku**, 12. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2015, s. 318-319; BOZER, Ali, **Sigorta Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2004, s. 157; ŞENOCAK, Kemal, **Üçüncü Şahıs Lehine Hayat Sigortası Sözleşmesi**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2009, s. 11-12; HANAĞASI, Emel, "Hayat Sigortası Çerçevesinde Haciz Uygulamaları", **Prof. Dr. Ejder YILMAZ'a Armağan**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2015, s. 995; AKMUT, **1980**, s. 16.

³ ŞENOCAK, **2009**, s. 11.

⁴ Hayat sigortalarındaki riziko türleri konusunda ayrıntılı bilgi için bkz.: ŞENOCAK, **2009**, s. 13 vd.; BOZER, **2004**, s. 157 vd.; KUBİLAY, **2003**, s. 122; CAN, **2018**, s. 173; AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, **2020**, s. 338 vd.

Sigorta bedeli, hayat sigortası sözleşmesinin taraflarınca kararlaştırılan ve sigorta poliçesinde gösterilen rizikonun gerçekleşmesi durumunda sigortacının ödeyeceği azamî miktarı ifade eder⁵. Hayat sigortası gibi tazminat esaslı olmayan sigorta sözleşmelerinde sigorta bedeli istenilen miktarda tayin edilebilir ve riziko gerçekleştiğinde poliçede yazılı olan sigorta bedeli eksiksiz ödenir⁶.

Hayat sigortaları, meblağ sigortaları kapsamındadır. Zira ödenecek sigorta bedeli zarara bağlı değildir. Sigorta sözleşmesinde belirtilen olayın/olayların gerçekleşmesi üzerine, zarar şartına bağlı olmadan sigorta bedeli ödenir. Meblağ sigortalarında, zarar sigortalarından farklı olarak sigorta bedelini ödeme yükümlülüğünün doğması için rizikonun mutlaka bir zarara yol açması aranmaz⁷. Eş bir söyleyişle, meblağ sigortalarında – ferdî kaza sigortaları dışında⁸- rizikonun zarara neden olması gerekmediğinden hiç zarara yol açmayan bir olayın da sigorta teminatı kapsamına dâhil edilmesi mümkündür. Örneğin, belirli bir tarihe kadar hayatta kalma şartına bağlı hayat sigortalarında, sigorta sözleşmesinde öngörülen tarihin gelmesiyle sigortacının sigorta bedelini ödeme yükümlülüğü doğar. Meblağ sigortalarında sigortanın konusunu insanların hayatı oluşturur; bu nedenle sigorta bedelinin sigorta değerini aşamayacağına ilişkin kural uygulanmaz⁹. Bu bağlamda meblağ sigortalarında zenginleşme yasağından söz edilemez¹⁰.

⁵ KENDER, Rayegân, **Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku**, 16. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 326; AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, **2020**, s. 331; KUBİLAY, **2003**, s. 122.

⁶ ULAŞ, **2002**, s. 59; KUBİLAY, **2003**, s. 118.

⁷ AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, **2020**, s. 12; KUBİLAY, **2003**, s. 118; ŞENOCAK, **2009**, s. 6.

⁸ Can sigortalarının bir türü olan kaza sigortalarında, sigorta bedelinin değil, sigortalının gerçekten sarf ettiği tedavi giderlerinin sigortacı tarafından sigorta bedeline kadar sigortalıya ödeneceği kabul edilmiştir (AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, **2020**, s. 331).

⁹ AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, **2020**, s. 12; KABUKÇUOĞLU ÖZER, **2014**, s. 32.

¹⁰ KUBİLAY, **2003**, s. 118; AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, **2020**, s. 13; ÜNAN, **1998**, s. 14; ŞENOCAK, **2009**, s. 6; KABUKÇUOĞLU ÖZER, **2014**, s. 34.

Hayat sigortasında *sigorta ettiren*, (kendisinin veya başkasının hayatını ölüm veya hayatta kalma olasılıklarına karşı) sigortacıyla sigorta sözleşmesini yaparak bu sözleşmeden doğan borç (prim ödeme gibi) ve yükümlülükleri üzerine alan kişidir¹¹.

Hayat sigortasında *sigortalı*¹², sigortacının sigorta bedelini ödemesi, ölmesine veya belirlenen tarihte hayatta kalmasına bağlanan kişidir¹³ ve bu kişi (insan) yapılan sözleşmenin geçerliliği için en azından ilk prim ödenene kadar sağ olmalıdır (TTK m. 1487, 2).

Hayat sigortasında, sigorta edilen riziko gerçekleşince, sigorta bedelini talep etme hakkına sahip, lehine sözleşme yapılan kişiye *lehtar* denir¹⁴. Gerçek kişilerin dışında, tüzel kişilerin de lehtar olarak tayin edilmesi mümkündür. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu bu husustaki tartışmaya son vermek suretiyle tüzel kişilerin de lehtar olarak gösterilebileceğini açıkça düzenlenmiştir (TTK m. 1493, 1)¹⁵. Lehtar, sigorta ettiren

¹¹ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, 2020, s. 334; KABUKÇUOĞLU ÖZER, 2014, s. 96; ÜNAN, 1998, s. 19; ULAŞ, 2002, s. 36. “*Sigorta ettiren: Sigortalının menfaatini sigortacı nezdinde sigortalayan kişiyi*” Hayat Grubu Sigortaları Yönetmeliği m. 3, 1/ r.

¹² Başkasının hayatı üzerinde yapılan sigortada bütün haklar, lehtar tayin edilmemişse, sigorta ettirene aittir; sigorta edilen riziko, riziko şahsında gerçekleşir. Bu nedenle başkası lehine yapılan sigortadaki sigortalı kavramıyla karışmaması için, başkasının hayatı üzerinde yapılan sigortada bu şahsa, riziko şahsı denilmelidir. KENDER, 2018, s. 242; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, 2020, s. 334; ÇEKER, 2015, s. 321. Riziko şahsı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: ŞENOCAK, Kemal, “Hayatı Sigorta Edilecek Kişi (Riziko Şahsı)”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Yıl: 2012, Cilt: 28 Sayı: 4, (s. 47-84).

¹³ CAN, 2018, s. 175; KENDER, 2018, s. 242; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, 2020, s. 334; ÇEKER, 2015, s. 321-322; BAĞRIAÇIK, Safiye Nur, **Sigorta Sözleşmesinde Taraflar Dışındaki İlgilerin Hukuki Durumu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 75. “*Sigortalı: Sigorta sözleşmesine konu olan kişiyi*” Hayat Grubu Sigortaları Yönetmeliği m. 3, 1/ s.

¹⁴ KABUKÇUOĞLU ÖZER, 2014, s. 130; CAN, 2018, s. 175-176; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, 2020, s. 335; ÜNAN, 1998, s. 29; ÇEKER, 2015, s. 327; KUBİLAY, 2003, s. 126; BAĞRIAÇIK, 2013, s. 78. “*Lehtar: Lehine sigorta sözleşmesi yapılan ve rizikonun gerçekleşmesi halinde kural olarak sigorta tazminatını sigortacıdan isteme hakkına sahip olan kişiyi*” Hayat Grubu Sigortaları Yönetmeliği m. 3, 1/ j.

¹⁵ Uygulamada özellikle kredi ilişkileri kapsamında tüzel kişi olan bankaların lehtar olarak tayin edildiği görülmektedir. Kredi alanların ölmesi ya da iş göremez hale gelmeleri rizikosu için kredi veren banka lehtar gösterilerek hayat sigortası sözleşmesi yaptırılması söz konusu olmaktadır. AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, 2020, s. 335; KABUKÇUOĞLU ÖZER, 2014, s. 132. “...Davacılar vekili, müvekkillerinin murisi ...'ın kullanmış olduğu konut kredisi kapsamında davalı şirket nezdinde hayat sigortası poliçesi yapıldığını, murisin kredi taksitleri bitmeden vefat ettiğini, davalı sigorta şirketinin kredi kullanılan bankaya hayat sigorta poliçesi kapsamında tüm kredi borcunu ödemesi gerekirken sadece 1 yıllık risk tutarı olarak belirlediği tutar olan 8.513,40 TL ödeme yaptığını, bakiye kredi riskinin ödenmesinden imtina edildiğini, kalan kredi borcunun müvekkillerinden talep edilmesi karşısında müvekkillerinin dava açmakta hukuki yararının bulunduğunu belirterek şimdilik 10.000.00 TL

tarafından belirlenen hak sahibidir. Sigorta ettiren, hayat sigortası sözleşmesini yaparken veya daha sonra lehtar tayin edebileceği gibi tayin ettiği lehtarını değiştirme hakkına da sahiptir. Ancak sigorta ettirenin lehtarını değiştirme hakkından feragat etmesi de mümkündür¹⁶. Sigorta ettiren, değiştirebilme hakkından feragat etmeyerek **dönülebilir**; değiştirebilme hakkından feragat ederek **dönülemez** lehtar atayabilir. Türk Ticaret Kanunu'nun 1493. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, “*Sigorta ettiren, değiştirme hakkından vazgeçtiğini sigorta poliçesine yazdırmakla beraber sigorta poliçesini lehtara teslim etmişse, o kişiyi değiştiremez.*” Kanun koyucu bu düzenleme ile dönülemez lehtar tayini bakımından iki kümülatif şart öngörmüştür. Bu şartlardan biri, sigorta ettirenin feragat (değiştirme hakkından vazgeçme) beyanının sigorta poliçesinde yazılı olması; bir diğeri ise poliçenin lehtara teslim edilmesidir¹⁷.

II. HAYAT SİGORTALARINDA HACZİN KONUSU

Haciz, kesinleşmiş bir icra takibinin konusu olan para alacağının ödenmesini sağlamak amacıyla, alacaklının talebi üzerine, borçlunun borcunu karşılayacak miktar ve değerdeki mal ve haklarına icra dairesi tarafından hukuken el konulmasıdır¹⁸. Haczin

---

tazminatın faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiş, yargılama sırasında davasını ıslah ederek, davalının, dönülemez lehtar ... A.Ş.'ye hayat sigortası poliçesinden kaynaklanan 46.091,64 TL'nin ve banka kredi sözleşmesi gereğince işlemiş ve işleyecek faizler ile ferileri ile birlikte ödemesi gerektiğinin tespitine karar verilmesini istemiştir. Davalı vekili, hayat sigorta poliçesi kapsamında ...ı A.Ş. ...i Şubesinin dönülemez lehtar ve dain-i mürtehin olarak tayin edildiğini, davacıların aktif dava ehliyetinin bulunmadığını, murisin vefatı üzerine poliçenin vefat tarihindeki teminat tutarı olan 8.513,40 TL'nin kredi borcuna mahsuben lehtar bankaya ödendiğini...” Yargıtay 17. HD, E. 2014/9318, K. 2016/11554, T. 15.12.2016 (HukukTürk).

¹⁶ ÜNAN, **1998**, s. 29; ULAŞ, **2002**, s. 45-46; KABUKÇUOĞLU ÖZER, **2014**, s. 143; KUBİLAY, **2003**, s. 127.

¹⁷ ULAŞ, **2002**, s. 46; ÜNAN, **1998**, s. 31; CAN, **2018**, s.188; KABUKÇUOĞLU ÖZER, **2014**, s. 145; ŞENOCAK, **2009**, s. 68; KUBİLAY, **2003**, s. 127; BOZER, **2004**, s. 186; AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, **2020**, s. 338; BAĞRIAÇIK, **2013**, s. 94; AKYOL, Şener, **Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme**, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, s. 42.

¹⁸ KURU, Baki, **İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 410; ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder/ TAŞPINAR AYVAZ, Sema/ HANAĞASI, Emel, **İcra ve İflâs Hukuku**, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 245; ARSLAN, Ramazan, “Borçlunun Üçüncü Kişilerde Bulunan Mal ve Alacaklarının Haczi”, **Dr. Recai SEÇKİN'e Armağan**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1974, s. 81; PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ ÖZEKES, Muhammet, **İcra ve İflâs Hukuku**, 7. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 157; POSTACIOĞLU, İlhan E./ ALTAY, Sümer, **İcra Hukukunun Esasları**, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 358-359; MUŞUL, Timuçin, **İcra ve İflâs**

konusunu borçlunun taşınır, taşınmaz malları, üçüncü kişilerdeki alacakları kısaca borçlunun malvarlığı oluşturmaktadır¹⁹. Bu kapsamda, sigorta bedelinin kimin malvarlığına dâhil olduğunun tespiti, haciz bakımından önem arz eder. Zira sigorta bedelinin sigorta ettirenin malvarlığında olduğu kabul edilirse, sigorta ettirenin alacaklarının; lehtarın malvarlığında olduğu kabul edilirse, lehtarın alacaklarının bu bedel üzerine haciz koydurmak suretiyle alacaklarına kavuşmaları söz konusu olabilecektir. Sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkı haczin konusunu oluşturacaktır.

Sigortacının sigorta bedelini ödeme borcu rizikonun gerçekleşmesi ile doğacaktır. Sigorta bedeli, rizikonun gerçekleşmesini müteakip ve rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitince ve herhâlde Türk Ticaret Kanunu'nun 1446. maddesine göre yapılacak ihbardan on beş gün sonra muaccel olur (TTK m. 1427, 2).

Haczin konusunu her ne kadar borçlunun malvarlığı oluşturmaktaysa da kanun koyucu, bu malvarlığının istisnasız şekilde haczini uygun bulmayarak; borçlunun ve ailesinin ekonomik ve sosyal açıdan tamamen topluma bağımlı hale gelmelerinin önüne geçmiş; borçlunun ve ailesinin insanî şekilde hayatlarını sürdürebilmelerini istemiştir. Ayrıca bu çerçevede borçluya çalışarak borçlarını ödeme imkânı tanımak amacıyla, borçlunun bütün kazanç vasıtalarının haczine izin verilmemiş, alacaklının borçlunun malvarlığını sınırsız bir şekilde haczettiremeyeceği öngörülmüştür²⁰. Bu kapsamda, bazı mal ve hakların tamamen (İİK m. 82) veya kısmen (İİK m. 83) haczedilemeyeceği kanunda düzenlenmiştir. Konumuz açısından tartışılması gereken hususlardan biri de

---

Hukuku, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s. 475; ATALI, Murat/ ERMENEK, İbrahim/ ERDOĞAN, Ersin, **İcra ve İflâs Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 185.

¹⁹ ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, **2021**, s. 257; PEKCANITEZ/ ATALAY/ SUNGURTEKİN ÖZKAN/ ÖZEKES, **2020** s. 171; KURU, Baki, "Haczi Caiz Olmayan Şeyler", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 1962, Cilt: 19, Sayı: 1, s. 277; ÜSTÜNDAĞ, Saim, **İcra Hukukunun Esasları**, 8. Bası, İstanbul, 2004, s. 170; ATALI/ ERMENEK/ ERDOĞAN, **2020**, s. 185, 202.

²⁰ KURU, **1962**, s. 278; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, **2021**, s. 279; ÜSTÜNDAĞ, **2004**, s. 170; POSTACIOĞLU/ ALTAY, **2010**, s. 410; ŞANAL, Görgün/ BÖRÜ, Levent/ KODAKOĞLU, Mehmet, **İcra ve İflâs Hukuku**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 219; PEKCANITEZ/ ATALAY/ SUNGURTEKİN ÖZKAN/ ÖZEKES, **2020**, s. 162; UYAR, Talih, "Haczi Caiz Olmayan Mallar ve Haklar", **Dr. Recâî SEÇKİN'e Armağan**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1974, s. 551-552.

tamamen haczedilmeyen mal ve hakları düzenleyen İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinin birinci fıkrasının onuncu ve on birinci bentleridir.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinin birinci fıkrasının onuncu bendinde “*bir muavenet sandığı veya cemiyeti tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan maaşlar*²¹”ın haczedilemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda sadece yardımlaşma sandıkları (örneğin Ankara Barosu Yardımlaşma Sandığı) ile yardımlaşma amacıyla hareket eden derneklerin (örneğin Türk Kızılayı'nın) hastalık, zorunluluk ve ölüm gibi durumlarda yaptıkları ödemeler haczedilemez²². Hayat sigortası bakımından, sigorta sözleşmesinin tarafı olan sigorta şirketinin bir yardımlaşma sandığı ya da derneği olmadığı çok açıktır.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinin birinci fıkrasının on birinci bendindeki “*Vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrırın kendisine veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi lazım gelen paralar*” hükmü karşısında hayat sigortasından kaynaklanan sigorta bedelinin haczinin mümkün olup olmadığı üzerinde durulmalıdır.

Bu noktada bir görüş, borçlunun vücut veya sağlığı üzerine verilen zararlarla ilgili taleplerin dayanağının önemli olmadığını kabul ederek, gerek kanundan doğan tazminat taleplerinin gerekse hayat sigortası gibi sözleşmeye dayanan tazminat taleplerinin bu hükmün kapsamına girdiğini ve bu nedenle haczedilemeyeceğini belirtmektedir²³.

²¹ Burada kullanılan maaş tabiri doktrinde haklı olarak eleştirilmiştir. Asıl kastedilmek istenen yardımlaşma sandıkları ve derneklerin hastalık, zorunluluk ve ölüm durumunda yaptıkları yardımlardır. Bu yardımlar genellikle bir defada yapılır. Ancak aylık şeklinde bir ödeme söz konusu ise maaş kelimesi sadece bu hal için doğrudur. Bu konuda bkz.: KURU, 1962, s. 303; TAŞPINAR, Sema, **Borçlunun Bazı Mallarının Haczedilememesi ve Nedenleri (Haczedilmezlik ve Nedenleri)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994, s. 196; UYAR, 1974, s. 581.

²² KURU, 1962, s. 303; TAŞPINAR, 1994, s. 196; HANAĞASI, 2014, s. 1002, dn. 28; ŞANAL/ BÖRÜ/ KODAKOĞLU, 2022, s. 225; UYAR, 1974, s. 581. 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına aylık bağlanması hakkında 2022 sayılı Kanuna göre, bağlanmış aylıklar İİK m. 82, I/10 hükmü gereğince haczedilmez (ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, 2021, s. 286; POSTACIOĞLU/ ALTAY, 2010, s. 458. Eleştirisi için bkz.: ÜNAN, 1998, s. 60).

²³ KURU, 1962, s. 304; KURU, 2013, s. 513; TAŞPINAR, 1994, s. 204-205; ŞANAL/ BÖRÜ/ KODAKOĞLU, 2022, s. 225; UYAR, 1974, s. 581.

Bir diğer görüşe göre ise, hayat sigortaları zararın tazminini hedeflemezler; hayat sigortası meblağ sigortası niteliğinde olduğundan, İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinin birinci fıkrasının on birinci bendi kapsamında değerlendirilemez ve hayat sigortası sözleşmesinden kaynaklanan sigorta bedelinin haczi caizdir²⁴.

Kanaatimizce de hayat sigortasında sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkının haczi mümkündür. Meblağ sigortalarını, zarar sigortalarından ayıran ölçütlerden biri de sigortacının sigorta bedelini ödeme yükümlülüğünün doğması için rizikonun mutlaka bir zarara yol açmasının gerekmemesidir. Örneğin ölüm olasılığına bağlı bir hayat sigortası yapılmışsa ölümle veya hayatta kalma olasılığına bağlı bir hayat sigortası yapılmışsa belli yaşa ulaşılmasıyla birlikte artık sigortacı açısından riziko doğmuştur. Bu noktada ölenin ailesinin bir zarara uğrayıp uğramadığına bakılmaksızın, riziko gerçekleştiği için sigortacı sigorta bedelini ödemekle yükümlüdür; aynı şekilde riziko belli bir yaşa ulaşma ise ve sigorta sözleşmesinde öngörülen yaşa ulaşılmışsa; riziko doğmuştur ve sigortacı sigorta bedelini eksiksiz ödeme borcu altına girmiştir. Gerek ölüm rizikosu gerekse belli bir yaşa ulaşma rizikosu gerçekleşmişse bir zararın varlığına ya da yokluğuna bakılmaksızın sigorta bedeli üzerinde talep hakkı doğar. Zira hayat sigortası çerçevesinde rizikonun doğmasıyla birlikte zararın varlığı ya da yokluğu sigortacının sigorta bedelini ödeme borcu bakımından önem taşımaz; poliçede öngörülmüş sigorta bedelinin aynen ödenmesi esastır. Ancak ölüm ya da yaralanma bir haksız fiil neticesinde gerçekleşmişse; kusurlu kişiden ayrıca bir tazminat talep edilebilir. İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinin birinci fıkrasının on birinci bendindeki ifadeden anlaşılan haksız fiil gibi bir nedenden kaynaklanan bir zararın doğumu ve bundan ötürü zarar gören kişiye veya ailesine ödenmesi gereken bir tazminatın varlığıdır²⁵ ve bu tazminat haczedilemez.

²⁴ ÜNAN, 1998, s. 60. "...Borçlunun ölümü nedeniyle ödenen hayat sigortası tazminatı terekeye dâhil bir mal olmadığından İİK'nın 82. madde hükmü çerçevesinde mütalaa olunamaz..." Yargıtay İİD, E. 1969/1380, K. 1969/1278, T. 04.02.1969, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 1969, S: 4, s. 725.

²⁵ "...Alacaklı E...Y...vekili tarafından borçlu ....San. Ve Tic. Ltd. Şti. hakkında Bakırköy 4. İş Mahkemesi'nin iş kazasından kaynaklanan tazminat ilamına istinaden maddi ve manevi tazminat alacağı ile mahkeme masraflarının tahsili için ilamlı icra takibi yapılmıştır. Gaziosmanpaşa 4. İcra Müdürlüğü'nün 2012/9776 Esas sayılı dosyasından 16.05.2012 tarihinde gönderilen müzekkere ile, alacaklı ....San. Ve Tic. Ltd. Şti. vekili Av. M.... Ü... 'a 11.331,62 TL'si borçlu bulunan E...Y.... hakkında yapılan icra takibinde, dosyaları borçlusunu E...Y... 'ın Gaziosmanpaşa 5. İcra Müdürlüğü'nün 2012/3508 Esas sayılı dosyasında bulunan alacağı üzerine borç miktarınca haciz konularak kesintinin gönderilmesi istenmiş, aynı gün icra müdürlüğünce dosyaya para yatırıldığında borç miktarı kadarının haczine karar verilmiş, yine aynı gün dosyaya yatan 63.556,24 TL üzerinden müzekkerede belirtilen miktar üzerinden

Bu noktada can sigortalarının özel bir türünü oluşturan kaza sigortasının haczedilmezlik bakımından ayrıca değerlendirilmesi gerekebilir. Kaza sigortası, esasen hayat sigortalarına benzemekle birlikte zarar sigortalarının da bazı özelliklerini taşır. Kaza sigortası, hayat sigortalarında olduğu gibi salt meblağ sigortası özelliğini taşımamakta; karma bir görünüm sergilemektedir. Hayat sigortalarında olduğu gibi riziko gerçekleştiğinde sigortacı, önceden belirlenmiş sigorta bedelini ödemek suretiyle borcundan kurtulamaz; ayrıca tedavi masrafları ile çalışma gücünden yoksun kalan sigortalıya günlük tazminat ödeme yükümlülüğü doğabilir. Bunun yanı sıra, sigorta poliçesinde gerçek zararın sigortacı tarafından tazmin edilmesi öngörülmüşse, rizikonun gerçekleşmesi durumunda sigortacı tespit edilecek gerçek zararı ödemek zorunda kalır²⁶. Türk Ticaret Kanunu'nun 1507. maddesinin birinci fıkrasına göre, “*Kaza sigortası, belli bir prim karşılığında, sigortalının uğrayacağı kaza sonucu ölüm, geçici veya sürekli engellilik ya da işgöremezlik hâlleri için sigorta teminatı sağlar. Ölüm, ani olarak veya kaza tarihinden itibaren en çok bir yıl içinde gerçekleşmiş ise sigorta bedeli sigorta ettirene yahut onun tarafından belirlenmiş kişiye; geçici ve sürekli engellilik veya işgöremezlik hâllerinde ise sigortalıya ödenir.*” Bu bağlamda, kaza sigortası kapsamında yapılan ödemeler İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinin birinci fıkrasının on birinci bendine göre haczedilmez niteliktedir; zira haksız fiilden kaynaklanan bir zararın tazmini söz konusu olabilmektedir²⁷.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 83. maddesinin de konumuz açısından değerlendirilmesi gerekir. Bu maddeye göre, “*Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama müstenit olmayan nafakalar, tekaüt maaşları, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir.*”

Gaziosmanpaşa 4. İcra Müdürlüğü'nün 2012/9776 Esas sayılı dosyası için kesinti yapılmıştır. İİK'nun 82/11. maddesi uyarınca vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrarın kendisine veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi lazım gelen paralar haczedilemez. O halde mahkemece, İİK'nun 82/11. maddesine aykırı olarak vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için hükmedilen tazminat üzerine konulan haczin kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir...” Yargıtay 12. HD, E. 2012 /24333, K. 2013/518, T. 15.01.2013 (HukukTürk).

²⁶ AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, 2020, s. 363; BOZER, 2004, s. 203-204.

²⁷ HANAĞASI, 2014, s. 1001-1002.

Borçlunun maaş ve ücretinin bir kısmı haczedilemez.” Bu düzenlemeyle sigortalar tarafından tahsis edilen iratların ancak bir kısmının haczedilebileceği belirtilmiştir²⁸.

Sigorta sözleşmesi kapsamında; özellikle hastalık, maluliyet, bakıma muhtaç olma, yaşlılık ya da belli bir sürenin sona ermesi gibi nedenlerle borçluya veya ailesine tahsis edilen iratlar, verilen veya verilmesi gereken paralar; ancak borçlu ve ailesinin geçinmeleri için gerekli olan miktar düşüldükten sonra haczedilebilecektir. Diğer bir ifadeyle bu noktada kısmen haciz caiz olacaktır²⁹.

III. HAYAT SİGORTASI KAPSAMINDA SİGORTA BEDELİ ÜZERİNDE HACİZ HAKKINA SAHİP OLANLAR

Sigorta bedelinin kimin (sigorta ettirenin mi, lehtarın mı, yoksa sigortalının mı) malvarlığına dâhil olduğunun tespiti; bu paraya kimin alacaklıları tarafından haciz uygulanabileceği; kimin alacaklısının bu parayı haczettirerek alacağına kavuşabileceği sorusuna yanıt verebilmeyi sağlar. Bu noktada öncelikle sigorta ettirenin, hayat sigortası sözleşmesini kendi lehine mi; üçüncü kişi lehine mi yaptığının belirlenmesi önem taşır.

Sigorta ettirenin kendi lehine yapmış olduğu hayat sigortasında, sigorta bedeli üzerindeki talep hakkı, sigorta ettirenin malvarlığına dâhildir ve sigorta ettiren öldüğünde, sigorta bedeli onun terekesinde yer alacaktır³⁰. Sigorta ettirenin mirasçıları, miras payları oranında sigorta bedeli üzerinde hak sahibidir; mirasçılar bu talep hakkını üçüncü kişi olarak değil mirasçılık sıfatıyla kullanacaklardır³¹. Sigorta ettiren hiçbir şekilde lehtar tayini yoluna gitmemiş veya geçerli bir şekilde lehtar tayin etmemişse, bu durumda kendi

---

²⁸ 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesine göre; iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık sigortası, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında bağlanacak gelir, aylık ve ödenekler; Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 88. maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemezler. Ancak borçlu haczi yasaklanmış olan bu gelir, aylık ve ödeneklerin haczine muvafakat gösterebilir; aksi halde haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin talepler icra müdürünce reddedilir.

²⁹ HANAĞASI, 2014, s. 1002-1003.

³⁰ ŞENOCAK, 2009, s. 23; HANAĞASI, 2014, s. 1004.

³¹ HANAĞASI, 2014, s. 1004.

lehine yapmış olduğu bir hayat sigortasının varlığı kabul edilir³². Lehtar tayin edilmemişse, sigorta bedeli sigorta ettirenin malvarlığında yer aldığı için sigorta ettirenin alacaklıları (eğer belli bir yaşa ulaşma olasılığına karşı bir hayat sigortası ise ve sigorta ettiren bu yaşa ulaşarak sigorta bedeline kavuşmuşsa sigorta ettirenin yaşadığı esnada ya da ölüm olasılığına karşı bir hayat sigortası ise sigorta ettiren öldükten sonra terkesinden) alacaklarına kavuşabilmek için sigorta bedeline başvurabilecektir.

Üçüncü bir kişinin geçerli biçimde lehtar olarak atandığı sigorta ise, üçüncü kişi lehine hayat sigortası sözleşmesidir³³ ve bu tam üçüncü kişi yararına bir sözleşmedir³⁴.

Türk Ticaret Kanunu'nun 1493. maddesinin yedinci fıkrasındaki “*Sigortacıdan edimi istem ve tahsil yetkisi, aksi kararlaştırılmadıkça, lehtara aittir.*” hükmü üçüncü kişi lehine yapılmış bir hayat sigortası sözleşmesinin varlığına işaret etmektedir. Bu noktada belirlenmesi gereken ilk husus lehtarın, sigorta ettiren tarafından dönülebilir mi yoksa dönülemez lehtar şeklinde mi tayin edildiği ve bununla bağlantılı olarak lehtarın sigorta bedeli üzerindeki talep hakkının ne zaman doğacağıdır.

Sigorta ettiren, tayin etmiş olduğu lehtarın yerine, onun iznine ihtiyaç duymaksızın, tek taraflı hukukî işlemi ile başka birini getirebiliyorsa, dönülebilir lehtar tayin edildiği sonucuna ulaşılır³⁵; bu durumda lehtar henüz sigorta alacağı üzerinde talep hakkı kazanmış olmaz. Sözleşmede hakkın kazanılma anına ilişkin bir açıklık yoksa dönülebilir şekilde tayin edilen lehtarın rizikonun gerçekleşmesiyle sigorta bedeli üzerinde talep hakkını kazanması söz konusu olacaktır³⁶.

---

³² Sigortanın, sigorta ettirenin kendi ölümü üzerine yapılması durumunda, bunun asla kendi lehine bir hayat sigortası olmadığı, bunun fiilen üçüncü kişi lehine (mirasçılar) yapıldığı söylenilmekteyse de, riziko gerçekleşmeden önce sigorta ettiren iştirah hakkını kullanabileceği, lehtar tayin edebileceği ya da ödünç para talep edebileceği unutulmamalıdır (ŞENOCAK, 2009, s. 24-25).

³³ KENDER, 2018, s. 245; ŞENOCAK, 2009, s. 41.

³⁴ AKYOL, 2008, s. 42; KENDER, 2018, s. 245; ŞENOCAK, 2009, s. 45; BAĞRIAÇIK, 2013, s. 79. Lehtar tayininin hukukî niteliğinin *sui generis* olduğuna dair bkz.: BOZER, 2004, s. 186.

³⁵ ÜNAN, 1998, s. 46; ULAŞ, 2002, s. 45-46.

³⁶ ŞENOCAK, 2009, s. 139.

Dönülebilir şekilde tayin edilen lehtar, riziko gerçekleşinceye kadar beklenen hakka sahiptir³⁷. Bu beklenen hakka hukuken bir sonuç bağlanabilir mi? İcra hukukunda beklenen (müstakbel) alacakların haczi bakımından, dönülebilir lehtarın alacaklılarının sigorta bedeli üzerine haciz koydurup koyduramayacakları değerlendirilmelidir. Takip alacaklısının, borçlusunun üçüncü kişiden (örneğin sigorta şirketinden) olan ancak daha doğmamış, beklenti şeklini taşıyan alacağı üzerinde talep hakkına sahip olması söz konusu olabilir mi sorusuna yanıt aramak gerekir³⁸.

Taraflar arasındaki mevcut bir hukukî ilişkiye (temele) dayanan, henüz doğmamış olmakla beraber, ilerde doğması muhtemel bulunan alacaklara beklenen alacaklar denir. Beklenen alacaklar bakımından alacak henüz doğmamış olmakla birlikte doğma olasılığının bulunması gerekir³⁹. Takip borçlusu ile üçüncü kişi arasında sadece ümit ve ihtimale dayalı alacaklar teknik anlamda beklenen alacak olarak nitelendirilemez⁴⁰. Örneğin, bankada hiçbir hesabı bulunmayan kişi adına bankaya gelme ihtimali bulunan havaleler beklenen alacak olarak adlandırılmaz⁴¹. Kiralanmamış bir evin kira bedelleri,

³⁷ ŞENOCAK, 2009, s. 141; HANAĞASI, 2014, s. 1005.

³⁸ Alman İmparatorluk Mahkemesinin prensip kararına göre, yararlananın sigorta sözleşmesinden doğrudan bir hak kazanması ve edimin üçüncü kişiye alacaklının ölümünde ifa edileceği yolundaki sözleşme hükmünün, şüphe halinde üçüncü kişinin ölümle fakat **doğrudan** hak kazanacağı yolundaki yorum kuralının hayat sigortası sözleşmesinde de uygulanması kabul edildiğinden üçüncü kişi ölümden önce şartlı bir hak elde etmez; sadece bir **ümit** kazanır. Bu nedenle yararlananın hakkı terekenin bir parçası haline gelmez, doğrudan sözleşmeden doğmuş bir hak niteliğini korur. Ölüm nedeniyle doğrudan kazandırma söz konusu olduğundan bu hak terekeye girmez ve tereke alacaklılarının takibine konu olmaz (AKYOL, 2008, s. 165).

³⁹ KURU, 2013, s. 491; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, 2021, s. 275; ÜSTÜNDAĞ, 2004, s. 196, dn. 613; ARSLAN, 1974, s. 83; PEKCANITEZ/ ATALAY/ SUNGURTEKİN ÖZKAN/ ÖZEKES, 2020 s. 178; DEYNEKLİ, Adnan/ KISA, Sedat, **Hacizde ve İflâsta Sıra Cetveli**, 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s. 62; İYİLİKLİ, Ahmet Cahit, **Haciz İhbarnameleri (İİK m. 89)**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 241; AKİL, Cenk, **Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 350; BAYAR, Arif, **Beklenen Mal ve Hakların Haczi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 22.

⁴⁰ KURU, 2013, s. 491-492; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, 2021, s. 275; ÜSTÜNDAĞ, 2004, s. 196, dn. 613; DEYNEKLİ/ KISA, 2006, s. 62; İYİLİKLİ, 2012, s. 242; AKİL, 2013, s. 352-353; BAYAR, 2013, s. 23

⁴¹ KURU, 2013, s. 492; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, 2021, s. 275-276; İYİLİKLİ, 2012, s. 245. Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No: 1'e göre; "*Borçlu olan bir şahsın bankalarda bir alacak ve hakkı bulunmamasına rağmen ileride borçlu adına doğacak alacaklar için bankalara haciz veya ihtiyati haciz bildirisi tebliğ edilmesi, haczin "borçlunun mal varlığını hedef tutması" esasına aykırı düşecektir. Amme alacağından borçlu olan bir şahsın, bankalarda alacak ve hakkının bulunmamasına rağmen ileride tahakkuk edecek alacağından istifade etmek üzere geleceği*

henüz yapılmamış olan bir işin komisyon bedeli haczedilemez⁴². Örneğin, gelecekte yapılacak bir satış sözleşmesinden doğacak alacak talebi sırf ümit ve beklentiye dayandığı için haczi mümkün değildir⁴³. Haczi mümkün beklenen alacaklara örnek olarak; işçi ve memurların işverende işleyecek olan ücret alacakları, kiralaanın kiracıdan olan kira alacağı verilebilir⁴⁴.

Dönülebilir şekilde atanan lehtar, riziko gerçekleşinceye kadar sigorta bedeli üzerinde hak sahibi değil; bu hakkı kazanma hususunda beklenti ya da sıradan bir ümit sahibidir⁴⁵. Riziko gerçekleşmeden, dönülebilir lehtarın sigorta bedeli üzerindeki tasarrufları geçerli değildir; zira henüz bir alacak hakkı sahibi değildir. Bu bağlamda, dönülebilir lehtar tayini söz konusu ise, riziko gerçekleşene kadar, sigorta ettirenin alacaklıları sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkını haczettirebilirler; zira bu alacak sigorta ettirenin malvarlığına dâhil bir para alacağıdır; ancak rizikonun gerçekleşmesiyle sigorta bedeli üzerindeki talep hakkı muaccel olur ve lehtarın beklenen hakkı alacak hakkına dönüşür; artık sigorta ettirenin sigorta bedeli üzerinde talep hakkı kalmayacağından, sigorta ettirenin alacaklısının bu bedeli haczettirmesi mümkün değildir⁴⁶.

Dönülebilir lehtarın alacaklıları ise, beklenen hak niteliğindeki sigorta bedelini haczettiremeyecektir. Ancak riziko gerçekleşmişse, dönülebilir şekilde atanan lehtarın sigorta bedeli üzerindeki beklenen hakkı tam bir hakka dönüştüğünden, artık lehtarın alacaklılarının sigorta bedeline haciz koydurmaları mümkündür⁴⁷. Bu hakkın beklenen

---

yönelik olarak bankalara haciz veya ihtiyati haciz tebliği, muhtemel bir alacak niteliğinde dahi tanımlanamayacak bir durum oluşturması ve bankanın bu hacizleri sürekli izlemesi veya banka tarafından yapılan tüm işlemlerde bir süreye de bağlı kalınmaksızın borçlu adına mal, hak ve alacak doğup doğmadığının takip edilmesi, doğması halinde haciz veya ihtiyati haciz uygulanmasını gerektirir ki bankalara böyle bir külfet yüklemeye imkân bulunmamaktadır.”

⁴² ÜSTÜNDAĞ, 2004, s. 196, dn. 613; BAYAR, 2013, s. 25

⁴³ AKİL, 2013, s. 352-353; ÜSTÜNDAĞ, 2004, s. 196, dn. 613; İYİLİKLİ, 2012, s. 242.

⁴⁴ KURU, 2013, s. 491; ARSLAN/ YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, 2021, s. 273; İYİLİKLİ, 2012, s. 243; AKİL, 2013, s. 354.

⁴⁵ ÜNAN, 1998, s. 47; ŞENOCAK, 2009, s. 141; HANAĞASI, 2014, s. 1005; BAĞRIAÇIK, 2013, s. 93.

⁴⁶ ÜNAN, 1998, s. 58; ŞENOCAK, 2009, s. 201-202; HANAĞASI, 2014, s. 1005-1006; BAĞRIAÇIK, 2013, s. 93.

⁴⁷ ÜNAN, 1998, s. 48; ŞENOCAK, 2009, s. 147, 154-155; HANAĞASI, 2014, s. 1005; BAĞRIAÇIK, 2013, s. 93.

haktan, tam bir alacak hakkına dönüşerek lehtarın alacaklılarının sigorta bedeli üzerine haciz koydurabilmeleri için, bu noktada rizikonun gerçekleşmesinin yanı sıra lehtarın rizikonun gerçekleştiği anda hayatta olması, riziko gerçekleşinceye kadar sigorta ettiren tarafından lehtarın değiştirilmemiş ya da lehtar tayini işleminin açıkça ya da zımnen geri alınmamış olması gerekir⁴⁸. Kısaca sigorta ettiren dönülebilir lehtar tayinine gitmiş ancak riziko gerçekleşene kadar lehtar değiştirilmemiş ya da lehtar tayin işlemi geri alınmamışsa, artık bu noktadan sonra dönülebilir lehtar, dönülemez lehtar gibi muamele görecek; sigorta bedeli lehtarın alacaklıları tarafından hacze konu edilebilecektir.

Sigorta ettiren riziko gerçekleşmeden önce işira (sigortadan ayrılma/satın alma) hakkını kullanmış ise, bu durumda dönülebilir lehtar, zımnen geri aldığı sonucu ortaya çıkacaktır ki; bu durumda lehtarın (ve onun alacaklılarının) sigorta bedeli üzerinde talep hakkı kalmayacaktır⁴⁹.

Sigorta ettirenin alacaklılarının, sigorta ettirenin sigorta bedeli üzerindeki hakkını haczettirmeleri, lehtar tayininin zımnen geri alındığı sonucunu mu doğurur, sorusuna da yanıt aramak gerekir. Zira sigorta ettiren dönülebilir lehtar tayin etmişse, sigorta alacağıın sigorta ettirenin alacaklıları tarafından haczedilebilmesi mümkündür; henüz riziko gerçekleşmemişse sigorta alacağı, sigorta ettirenin malvarlığındadır⁵⁰. Sigorta alacağıın temlikinden ya da rehninden farklı olarak haciz sigorta ettirenin iradesine bağlı değildir. Lehtar tayininin geri alınması hakkı, sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkından ayrı ve bağımsız olmayıp, onun bir parçası niteliğindedir ve bu nedenle sigortacının edimi üzerindeki hakka haciz konulmasıyla birlikte, geri alma hakkı da kendiliğinden haczedilmiş olur⁵¹. Sigorta bedeli üzerindeki talep hakkının haczi üzerine sigortacıya İcra ve İflâs Kanunu'nun 89. maddesine göre, birinci haciz ihbarnamesinin gönderilmesiyle lehtar tayini işleminin geri alınması hakkı kullanılmış olacak; lehtarın sigorta bedeli

---

⁴⁸ ŞENOCAK, 2009, s. 154.

⁴⁹ HANAĞASI, 2014, s. 1005.

⁵⁰ ŞENOCAK, 2009, s. 201-202.

⁵¹ ŞENOCAK, 2009, s. 204-205.

üzerindeki beklenen hakkı ise, sigorta ettirenin alacaklısının alacağını karşıladığı miktarda sona erecektir⁵².

Sigorta ettiren, dönülemez lehtar tayin edebilir. Sigorta ettiren artık tek taraflı olarak atadığı lehtarını değiştiremez; lehtar tayini işlemi geri alamaz. Dönülemez şekilde lehtar tayin edilmişse, sigorta ettiren lehtara derhal hak kazandırmış olur; sigorta ettiren sigorta bedeli üzerindeki tasarruf hakkını kaybeder⁵³. Dönülemez lehtar, riziko gerçekleşmeden önce de sigorta bedeli üzerinde kişisel ve bağımsız bir alacak hakkına sahiptir. Bu çerçevede, dönülemez lehtar rizikonun gerçekleşmesini beklemeksizin sahip olduğu alacak hakkı doğrultusunda sigorta bedelini rehnedebilir, devredebilir ya da kendisi başka bir kişiyi lehtar tayin edebilir⁵⁴.

Sigorta ettiren, değiştirme hakkından vazgeçtiğini sigorta poliçesine yazdırmakla beraber sigorta poliçesini de lehtara teslim etmişse, o lehtarını değiştiremez. Tereddüt hâlinde, sigorta ettirenin lehtarını değiştirme hakkını saklı tuttuğu kabul edilir. Sigorta ettirenin lehtarını değiştirme hakkından açıkça vazgeçtiği ve sigorta poliçesinin lehtara verildiği hâllerde bile, mirasçılıktan çıkarma (TMK m. 510); hibeden rücu hâlleri gerçekleşmiş⁵⁵ (TBK m. 295); yahut ilgililer arasında o kişinin lehtar olarak atanmasına ilişkin sebep ortadan kalkmış ise lehtar değiştirilebilir (TTK m. 1493, 4). Örneğin, alınan kredinin teminatı olarak kredi veren hayat sigortası sözleşmesinde dönülemez lehtar olarak atanmış ancak kredi tamamen ödenmiştir.

Sonuç olarak, sigorta bedeli üzerindeki talep hakkı, geçerli bir şekilde dönülemez lehtar tayin edilmesiyle, sigorta ettirenin malvarlığından çıktığından, sigorta ettirenin alacaklılarının rizikonun gerçekleşmesinden önce ya da sonra sigorta bedelini haczettirmeleri mümkün değildir. Ancak dönülemez lehtarın talep hakkını

---

⁵² ŞENOCAK, 2009, s. 206; HANAĞASI, 2014, s. 1006.

⁵³ ÜNAN, 1998, s. 49; ŞENOCAK, 2009, s. 156; AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, 2020, s. 338.

⁵⁴ ÜNAN, 1998, s. 49; ŞENOCAK, 2009, s. 156.

⁵⁵ TTK m. 1493'teki "hibeden rücu", TBK m. 295'te "bağışlamanın geri alınması" ifadesiyle düzenlenmiş ve geri alma nedenleri üç başlıkta toplanmıştır. Buna göre; bağışlanan, bağışlayana veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse; bağışlanan, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranmışsa; bağışlanan, yüklemeli bağışlamada haklı bir sebep olmaksızın yüklemeyi yerine getirmemişse, bağışlayan bağışlamadan vazgeçebilir.

kazanamaması durumunda bu hak sigorta ettirene, sigorta ettiren ölmüşse mirasçılara geçeceğinden (TTK m. 1495); sigorta ettirenin alacaklılarının, sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkına haciz koydurması mümkündür. Lehtar, sigortalıyı öldürmüş veya onun öldürülmesinde herhangi bir şekilde suç ortaklığı etmişse, sigorta bedelinden mahrum kalır ve bu bedel ölenin mirasçılara ödenir (TTK m. 1504, 2). Bu durumda öldürülen sigortalı aynı zamanda sigorta ettiren kişi ise, sigorta ettirenin alacaklıları, sigorta bedeli üzerinde haciz hakkına sahip olurlar. Aynı sonuç, lehtarın sigorta edimini reddetme hakkını kullanması ya da lehtar tayininin geçersizliği halinde de doğar⁵⁶.

Dönülemez şekilde tayin edilen lehtarın hakkı, sigorta bedelinin sadece bir kısmını oluşturabilir. Sigorta bedelinin lehtarın hak sahibi olmadığı kısmına, sigorta ettirenin alacaklılarının haciz koydurması mümkündür⁵⁷. Aynı yönde, sigorta bedelinin lehtara ait olan kısmı bakımından ise dönülemez lehtarın alacaklılarının haciz hakkı mevcuttur.

Dönülemez şekilde lehtar tayin edilmiş, ancak sigorta ettiren sigortadan iştirah hakkını kullanmışsa, iştirah bedeli aksi kararlaştırılmadıkça dönülemez şekilde atanan lehtara aittir; sigorta ettirenin ödünç alma hakkını kullanması halinde para yine lehtara ödenir. Zira Türk Ticaret Kanunu'nun 1493. maddesinin altıncı fıkrasında "*Lehtarın değiştirilemeyeceği durumlarda, sigorta ettiren tarafından ayrılma ve ödünç alma hakları kullanıldığı takdirde, ödenecek tutar üzerinde lehtar hak sahibidir.*" hükmü yer almaktadır.

Sigortalı ile sigorta ettiren aynı kişi olabileceği gibi özellikle hayatta kalma olasılığına bağlı yapılan hayat sigortası sözleşmelerinde lehtar da aynı kişi olabilir. Ancak sigortalının, sigorta ettirenden ya da lehtardan farklı bir kişi olması da mümkündür⁵⁸. İşte bu durumda, sigortalının kural olarak sigorta bedelini talep hakkı bulunmamaktadır. Rizikonun gerçekleşmesi halinde, sigorta bedelini sigortacıdan talep ve tahsil yetkisi lehtara aittir. Dönülemez şekilde bir lehtar tayini söz konusu ise zaten riziko

---

⁵⁶ HANAĞASI, 2014, s. 1007.

⁵⁷ ŞENOCAK, 2009, s. 220.

⁵⁸ AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, 2020, s. 335; HANAĞASI, 2014, s. 1008; BOZER, 2004, s. 184; ULAŞ, 2002, s. 45; BAĞRIAÇIK, 2013, s. 83.

gerçekleşmeden önce de bu hakkın sahibi lehtardır. Dönülebilir lehtar tayininde ise riziko gerçekleştiğinde eğer lehtar değiştirilmemişse; bu lehtarın konumu dönülemez lehtara dönüşecek; lehtar tayini işlemi geri alınmış ve yeni bir lehtar da tayin edilmemişse, sigorta bedeli üzerindeki talep hakkı sigorta ettirene ait olacaktır. Bu kapsamda, sigortalının alacaklılarının sigorta bedeli üzerindeki talep hakkını haczettirmeleri mümkün değildir. Uygulamada özellikle maddî menfaate dayalı olarak yapılan hayat sigortalarına sıklıkla rastlanmaktadır. Özellikle banka kredilerinde, alacaklı konumunda bulunan bankanın kredi alacağına ödenmesini garanti altına almak için kendisini lehtar olarak göstererek, borçlunun hayatını sigorta ettirdiği görülmektedir. Alacak miktarını aşan bir sigorta bedelinin tespit edildiği sigorta sözleşmesinde, menfaati aşan bir sigorta vardır. Bu durumda sigorta fazlaya ilişkin kısım açısından geçersiz olmaz, fazlaya ilişkin kısım sigortalı lehine yapılmış sayılır; kısaca ödenecek sigorta bedelinin lehtarın maddî menfaatinden yüksek olması halinde aşan kısım Türk Ticaret Kanunu'nun 1491. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca sigortalının lehine yapılmış sayılır⁵⁹. İşte sigorta bedelinin lehtarın maddî menfaatini- örneğin bankanın kredi alacağını- aşan kısmı sigortalının (kredi borçlusunun) lehine yapılmış sayılır ve bu kısım sigortalının malvarlığına dâhil olacağından, bu aşan kısım üzerine sigortalının alacaklılarınca haciz koydurulması mümkündür.

Hayat sigortaları bakımından incelenmesi gereken bir diğer husus ise, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1505. maddesi ile getirilmiş lehtarın sigorta ettirenin yerine geçmesi düzenlemesidir. Sigorta ettiren lehine sigorta sözleşmesinden doğan alacaklar ihtiyaten veya kesin olarak haczedilirse ya da sigorta ettiren hakkında iflâsın açılmasına karar verilirse, adı belirtilerek gösterilmiş olan lehtar, sigorta sözleşmesine sigorta ettirenin onayı ile onun yerine taraf olabilir. Sözleşmede lehtar hiç veya adı belirtilerek gösterilmemişse bu hak, sigorta ettirenin eşine ve çocuklarına geçer⁶⁰.

⁵⁹ HANAĞASI, 2014, s. 1008; Aynı yönde, ÇEKER, 2015, s. 326.

⁶⁰ “Bu madde, Alman Sigorta Sözleşmeleri Kanununun, 19/12/1939 tarihli Kanun ile değişik 117 nci maddesinden alınmıştır. Madde lehdarı veya sigorta ettirenin eşini ve çocuklarını korumak amacıyla sevk edilmiştir. Sigorta ettirenin mal varlığı cebri icra konusu yapıldığında, sigorta sözleşmesinden doğan hakların zedelenmemesi için, Tasarının bu maddesi ile ismen belirlenmiş lehdara veya lehdar ismen belirlenmemişse, sigorta ettirenin eşine ve çocuklarına sigorta sözleşmesine doğrudan taraf olma hakkı tanınmaktadır. Maddenin dördüncü fıkrasına göre bu hak, 430 haczin veya iflâsın öğrenildiği

Bu düzenleme ile lehtara, hayat sigortası sözleşmesinden doğan hakları üzerinde sigorta ettirenin alacaklıları tarafından cebri icra işlemi (haciz ya da iflas) gerçekleştirilerek hayat sigortasının süresinden önce sona erdirilmesi nedeniyle ekonomik açıdan kayba uğramasını engelleme imkânı sağlanmıştır. Bu hüküm, hiç lehtar tayin edilmemiş ya da dönülebilir lehtar tayin edilmiş hayat sigortaları bakımından uygulama alanı bulur. Çünkü, dönülemez şekilde lehtar tayini gerçekleşmişse, sigorta ettirenin sigorta bedeli üzerinde alacak hakkından söz edilmeyeceğinden, sigorta ettirenin alacaklılarının, sigorta bedelini haczettirmeleri mümkün değildir. Ancak mirasçılıktan çıkarma veya hibeden rücu hâlleri gerçekleşmiş yahut ilgililer arasında o kişinin lehtar olarak atanmasına ilişkin sebebin ortadan kalkmış olması hali saklıdır⁶¹.

Türk Ticaret Kanunu'nun 1505. maddesi bağlamında, lehtarın sigorta ettirenin yerine geçebilmesi bir takım şartların gerçekleşmesiyle söz konusu olabilir. İlk şart, sigortacı ile sigorta ettiren arasında kurulmuş sigortacının edimini henüz ifa etmediği geçerli bir hayat sigortası sözleşmesinin varlığıdır. Bu düzenlemenin kapsamına hayatta kalma olasılığına karşı yapılan sözleşmeler girmez; lehtar bu tür bir hayat sigortasına taraf olarak giremez. Sigortacının ödeme yükümlülüğünün ne zaman doğacağı, ne zaman yerine getirileceği belli olmasa da, sigorta sözleşmesinden dolayı sigorta bedelini mutlaka ödeyecek olması şarttır. Lehtarın sigorta ettirenin yerine geçebilmesi için bir diğer şart ise, sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkının ihtiyaten veya kesin olarak haczedilmesi⁶² ya da sigorta ettirenin iflâsıdır. Bir diğer şart ise, sigorta ettirenin onay vermesidir. Sadece ismen belirtilen lehtarın değil, eş ve çocukların da sigorta sözleşmesine taraf olabilmesi için sigorta ettirenin onayı şarttır. Lehtarın sigorta ettirenin yerine geçebilmesi için

---

tarihten bir ay içinde sigortacıya yapılacak bir ihbarla kullanılacaktır. Bu süre ise hak düşürücü süre niteliğindedir." Türk Ticaret Kanunu'nun 1505. maddesinin gerekçesi.

⁶¹ ŞENOCAK, Kemal, "Hayat Sigortalarında Lehtarın Sigorta Ettirenin Yerine Geçmesi", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl:2011, Cilt:2, Sayı:1, s. 4-6.

⁶² Bu noktada akla gelebilecek bir soru, acaba ihtiyatî tedbir kararı bakımından da bu hükmün uygulanabilir olup olmadığıdır. İhtiyatî tedbirde, çekişmeli ve bu nedenle dava konusu olan şey hakkında önleyici nitelikte bir tedbir söz konusudur, ihtiyatî hacizde ise haczedilen mallar üzerinde bir çekişme yoktur. İhtiyatî hacizde, alacaklıya henüz kesin haciz isteme yetkisi gelmediği dönemde, alacaklının para alacağının zamanında ödenmesini sağlayacak icra takibinin sonucu güvence altına alınır. Bu noktada ihtiyatî tedbir kararı alınması durumunda Türk Ticaret Kanunu'nun 1505. maddesi uygulama alanı bulmaz. Zira alacaklı açısından ihtiyatî haczin sonucu, ihtiyatî tedbir ile doğmayacak, alacaklı bu karar ile sigorta alacağını tahsil edemeyecektir (ŞENOCAK, 2011, s. 8; ŞENOCAK, 2009, s. 225; Aynı yönde, BAĞRIÇIK, 2013, s. 98).

lehtarın veya eş ve çocukların haczi öğrendikleri veya iflâsın açıldığı tarihten başlayarak, bir ay içinde bildirim yapmaları gerekmektedir; aksi halde sigorta ettirenin yerine geçme hakları ortadan kalkar⁶³.

SONUÇ

Takip alacaklısı, kesinleşen icra takibi sonucunda takip borçlusunun malvarlığını haczettirmek suretiyle alacağına kavuşmaya çalışır. Haczin konusu, gerek borçlunun taşınır, taşınmaz malları gerekse üçüncü kişilerdeki alacakları, kısaca borçlunun malvarlığıdır. Ancak unutmamalıdır ki; borçların şahsiliği ilkesi gereğince, haciz ancak borçlunun mal ve hakları üzerinde gerçekleştirilebilir; üçüncü kişilerin değil. Bu kapsamda sigortacının ödeyeceği sigorta bedelinin kimin malvarlığına dâhil olduğunun tespiti haciz bakımından önem arz eder.

Cebrî icraya başvuran alacaklının amacı borçlunun malvarlığı üzerinden alacağını tahsil etmek olsa da; alacaklının borçlunun malvarlığını sınırsız şekilde haczettiremeyeceği (bazı mal veya hakların kısmen ya da tamamen hacedilemeyeceği) kanun koyucu tarafından öngörülmüştür. Bir meblağ sigortası niteliğindeki hayat sigortasında, rizikonun gerçekleşmesiyle (ölüm ve/veya hayatta kalma) zararın doğup doğmadığına ya da zararın miktarına bakılmaksızın sigortacı, sigorta poliçesinde belirlenen sigorta bedelini eksiksiz ödeme yükümlülüğü altına girer. Hayat sigortasında rizikonun gerçekleşmesiyle sigortacının, sigorta bedelini ödeme yükümlülüğü ortaya çıkar ve herhangi bir zararın doğup doğmadığı önemli değildir; bu bakımından hayat sigortasındaki sigorta bedeli, İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinin birinci fıkrasının on birinci bendi kapsamına girmez ve dolayısıyla haczi mümkündür. Ancak hayat sigortası sözleşmesi kapsamında hastalık, iş göremezlik, bakıma muhtaç olma, yaşlılık ya da belli bir sürenin sona ermesi gibi nedenlerle borçluya veya ailesine tahsis edilen iratlar, verilen veya verilmesi gereken paralar; İcra ve İflâs Kanunu'nun 83. maddesine göre,

---

⁶³ Ayrıntılı bilgi için bkz.: ŞENOCAK, 2011, s. 3 vd.; ŞENOCAK, 2009, s. 221 vd.; AYHAN/ ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, 2020, s. 340 vd.; BAĞRIAÇIK, 2013, s. 97 vd.

ancak borçlu ve ailesinin geçinmeleri için gerekli olan miktar ayrıldıktan sonra yani kısmen haczedilebilir.

Hacze konu edilebilecek nitelikteki malvarlığı değeri (mal, hak, alacak) borçlunun beklenen bir alacak hakkı da olabilir. Taraflar arasındaki bir hukukî ilişkiye dayanan, henüz doğmamış olmakla beraber, ilerde doğması muhtemel bulunan alacaklara beklenen alacaklar denir. Ölüm olasılığına karşı bir hayat sigortası yapılmış, sigorta ettiren bir lehtar atamamışsa, ölüm rizikosunun gerçekleşmesiyle birlikte sigorta bedeli, sigorta ettirenin terekesine girer ve mirasçıları payları oranında sigorta bedeli üzerinde hak kazanır. Belli bir yaşa kadar hayatta kalma olasılığına karşı bir hayat sigortası yapılmışsa, sigorta ettiren sözleşmede belirlenen yaşa ulaşırsa, sigorta bedeli kendisine ödenir. Sigorta ettiren sigortacı ile yapmış olduğu hayat sigortası bağlamında lehtar atayabilir ki; bu üçüncü kişi lehine bir sigorta sözleşmesidir. Sigorta ettiren özellikle kendi ölümünden sonra arkasında kalan bazı kişi ya da kişilerin sigorta bedelini alarak ekonomik açıdan zorluk çekmeksizin hayatlarına devam etmelerini arzu edebilir. Sigorta ettiren lehtarı dönülebilir ya da dönülemez lehtar şeklinde tayin edebilir. Riziko gerçekleşene kadar, sigorta ettiren dönülebilir lehtarı değiştirebileceğinden, riziko gerçekleşmeden dönülebilir lehtarın sigorta bedeli üzerinde tasarruf etmesi mümkün olmayıp; bu hakkı sıradan bir ümit ve beklenti niteliğindedir. Zira sigorta bedeli üzerindeki alacak hakkı, hâlihazırda sigorta ettirenin malvarlığındadır. Sigorta ettiren, dönülemez lehtar tayinine gitmişse, dönülemez lehtar, henüz riziko gerçekleşmeden önce, sigorta bedeli üzerinde tasarrufta bulunabilir.

Görüldüğü üzere, hayat sigortası kapsamında sigorta bedelini haczettirme hakkına sahip olunması, hayat sigortası sözleşmesini sigorta ettirenin kendi lehine mi yoksa üçüncü kişi lehine mi yaptığına, üçüncü kişi lehine bir hayat sigortası sözleşmesi yapmışsa, tayin edilen lehtarın hukukî niteliğine –dönülebilir ya da dönülemez şekilde– göre değişiklik göstermektedir.

KAYNAKÇA

AKİL, Cenk, **Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.

- AKMUT, Özdemir, **Hayat Sigortası Teorisi ve Türkiye’deki Uygulama**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1980.
- AKYOL, Şener, **Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme**, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.
- ARSLAN, Ramazan, “Borçlunun Üçüncü Kişilerde Bulunan Mal ve Alacaklarının Haczi”, **Dr. Recaî SEÇKİN’e Armağın**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1974 (s. 81-114).
- ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder/ TAŞPINAR AYVAZ, Sema/ HANAĞASI, Emel, **İcra ve İflâs Hukuku**, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- ATALI, Murat/ ERMENEK, İbrahim/ ERDOĞAN, Ersin, **İcra ve İflâs Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- AYHAN, Rıza/ ÇAĞLAR, Hayrettin/ ÖZDAMAR, Mehmet, **Sigorta Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- BAĞRIAÇIK, Safiye Nur, **Sigorta Sözleşmesinde Taraflar Dışındaki İlgilerin Hukuki Durumu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- BAYAR, Arif, **Beklenen Mal ve Hakların Haczi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- BOZER, Ali, **Sigorta Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2004.
- CAN, Mertol, **Türk Özel Sigorta Hukuku, Cilt I**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- ÇEKER, Mustafa, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Sigorta Hukuku**, 12. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2015.
- DEYNEKLİ, Adnan/ KISA, Sedat, **Hacizde ve İflâsta Sıra Cetveli**, 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006.
- HANAĞASI, Emel, “Hayat Sigortası Çerçevesinde Haciz Uygulamaları”, **Prof. Dr. Ejder YILMAZ’a Armağın**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2015, (s. 995-1021).

- İYİLİKLİ, Ahmet Cahit, **Haciz İhbarnameleri (İİK m. 89)**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.
- KABUKÇUOğLU ÖZER, F. Dilek, **Mukayeseli Hukukta ve Uygulamada Hayat Sigortası**, 2. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2014.
- KENDER, Rayegân, **Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku**, 16. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- KUBİLAY, Huriye, **Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku**, 2. Baskı, Barış Yayınları Fakülteler Yayınevi, İzmir, 2003.
- KURU, Baki, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 1962, Cilt: 19, Sayı: 1, (s. 277-326).
- KURU, Baki, **İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- MUŞUL, Timuçin, **İcra ve İflâs Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.
- PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ ÖZEKES, Muhammet, **İcra ve İflâs Hukuku**, 7. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- POSTACIOğLU, İlhan E./ ALTAY, Sümer, **İcra Hukukunun Esasları**, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.
- ŞANAL, Görgün/ BÖRÜ, Levent/ KODAKOğLU, Mehmet, **İcra ve İflâs Hukuku**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- ŞENOCAK, Kemal, “Hayat Sigortalarında Lehtarın Sigorta Ettirenin Yerine Geçmesi”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl:2011, Cilt:2, Sayı:1, (s. 1-23).
- ŞENOCAK, Kemal, “Hayatı Sigorta Edilecek Kişi (Riziko Şahsı)”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Yıl: 2012, Cilt: 28 Sayı: 4, (s. 47-84).
- ŞENOCAK, Kemal, **Üçüncü Şahıs Lehine Hayat Sigortası Sözleşmesi**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2009.
- TAŞPINAR, Sema, **Borçlunun Bazı Mallarının Hacedilememesi ve Nedenleri (Hacedilmezlik ve Nedenleri)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.

ULAŞ, Işıl, **Uygulamalı Can Sigortası Hukuku**, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.

UYAR, Talih, “Haczi Caiz Olmayan Mallar ve Haklar”, **Dr. Recaî SEÇKİN’e Armağan**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Yayınları, Ankara, 1974, (s. 551-586).

ÜNAN, Samim, **Hayat Sigortası Sözleşmesi**, Beta Basım, İstanbul, 1998.

ÜSTÜNDAĞ, Saim, **İcra Hukukunun Esasları**, 8. Bası, İstanbul, 2004.

<https://www.hukukturk.com>